

CONGRESUL EDUCAȚIEI POLITICE NOU ȘI RODNIC ÎNDREPTAR

Starea și dinamica dramaturgiei

Starea unei dramaturgii este, vrem — nu vrem, starca dramaturgiei *jucate*. Nu volumele de teatru (puține), nu piesele publicate (sistematic) în revista „Teatrul” sau (accidental) în alte reviste, nu piesele citite în cenecluri dau imaginea reală a dramaturgiei noastre într-un stadiu sau altul, literatura dramatică fiind, prin destinația ei, o literatură de mare tiraj (tiraj spectacular), în timp ce tirajul volumelor de teatru sau al publicațiilor care tipăresc piese este cum îl știm. Numai întâlnirea cu scena, confruntarea cu publicul de teatru, verificarea prin spectacol poate măsura gradul de dezvoltare a dramaturgiei. Ultimii ani (situându-i între bornele celor două congrese ale educației politice și culturii socialiste) au înregistrat intrarea dramaturgiei contemporane în rolurile și drepturile ei, oferind posibilitatea evaluării. Chiar dacă nu există o coincidență perfectă între fondul de literatură dramatică scrisă și fondul de literatură dramatică jucată, chiar dacă există încă piese de bună calitate care n-au pătruns în spațiul de lumină al scenei, chiar dacă unele dintre piesele reprezentate acum au fost scrise cu mulți ani în urmă, darea de seamă a teatrelor, asupra dramaturgiei de azi, este pozitivă și tonică. Da, avem o dramaturgie de valoare incontestabilă, care nu mai poate fi remorcată (cu jenă) la carul triumfal al literaturii, care nu mai poate fi ignorată sau compătimită și care, nici prin virfurile și nici prin media ei, nu poate fi considerată mai prejos de proză, de poezie sau de dramaturgia

altor țări. Nu sînt dintre cei care, pentru a riposta unor exagerări răuvoitoare sau incompetente, proclamau cu ilară emfază superioritatea (etică!) a dramaturgiei în raport cu celelalte genuri, asta încă de pe vremea cînd dramaturgia (cu unele excepții) abia își căuta sensurile și modalitățile de expresie. Dar, în momentul de față, am credința că se poate vorbi de un front dramaturgic puternic, de o creație dramatică la nivelul prozei sau poeziei.

În ultimele stagioni a fost jucată și rejucată, pe multe scene ale țării, în spectacole foarte bune, unele excepționale, întreaga dramaturgie a lui Teodor Mazilu, acest mare și original scriitor, descoperitor de lumi, așa cum numai Caragiale mai fusese. *Proștii sub clar de lună*, *Somnoroasa aventură*, *Acești nebuni fărnici*, *O sărbătoare princiară*, *Mobilă și durere* prilejuiesc în continuare momente remarcabile de teatru acid, vehement, la granița fantasticului. Tot în proximitatea fantasticului, acolo unde poezia intersectează realismul straniu, absurdul și tragedia, se situează literatura dramatică a lui D. R. Popescu, a cărui piesă recentă, *Mormîntul călărețului avar*, a fost eveniment în toate cele trei versiuni scenice (la Brașov, la Timișoara, la „Bulandra”). Metafora filosofică a lui Marin Sorescu a atins o înaltă cotă de teatralitate în câteva spectacole notabile cu *A treia țepă*, *Matca*, *Există nervi*, *Casa-avantai*, *Iona*, după *Răceala* și după succesele obținute pe scene din străinătate. Expresivitatea cu totul aparte a lui Romulus Guga a găsit, la

ȘI AL CULTURII SOCIALISTE — PENTRU CREAȚIA CULTURALĂ

Teatrul Mic, în spectacolul cu *Evul mediu întâmplător*, o interpretare de forță și rafinament. Comediile incluse ale lui Tudor Popescu fac săli pline în multe teatre din țară, *Hardughia* lui Mircea Radu Iacoban s-a lansat frumos la Teatrul Național din Iași, *Miriiala* lui Paul Cornel Chitic se joacă la Teatrul Mic, dovedind viabilitatea piesei politice-agitatorice. De reținut că aceste ultime stagioni au pus mai mult în valoare creațiile generației mai vechi de dramaturgi. Comediile lui Baranga capătă noi înfățișări scenice, lui Horia Lovinescu i se reprezintă în câteva teatre cea mai profundă, cred, piesă a sa, *Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă*. Paul Everac se află într-o formă foarte bună, verificată și în spectacolele cu *A cincea lebădă*, *Cartea lui Ioviță*, *Ordinatorul*.

Această bună stare a dramaturgiei se explică și prin buna stare a climatului artistic general, și prin buna stare a artei spectacolului. Se explică și se potențează.

Pericolul este de a înțelege acest grad de *satisfacție* artistică ca pe un grad de *saturație* artistică, dincolo de care se pot deschide larg porțile (și așa deschise încă generos) literaturii lesnicioase, făcăturilor sumare, prostului-gust, creatoare, poate, de clientelă, dar nu de valori autentice. Știindu-se că spectacolele de teatru foarte bune fac serii lungi și săli pline, nu este nevoie să fie folosită ideea de autofinanțare ca pretext pentru receslunea exigenței artistice. O piesă de Mazilu, D. R. Popescu, Sorescu, Everac sau Lovinescu poate aduce într-o sală de teatru tot ațiția spectatori cât și o comedioară cvasianonimă și vulgară, spectatori, în orice caz, de o calitate mai bună.

La Congresul culturii și educației s-a discutat amplu și profund asupra carac-

terului revoluționar al artei, implicit al artei teatrale. Discuție necesară și importantă pentru destinul creației artistice contemporane din țara noastră. Această discuție definește în termeni clari conceptul de artă revoluționară, concept care, pentru unii, prezintă încă zone obscure, confuze sau cel puțin discutabile. Persistă, în sistemul de noțiuni al unor contemporani ai noștri, ideea că a fi revoluționar în artă înseamnă a fi, nici mai mult nici mai puțin, conformist, conservator, adaptabil. Adică, exact pe dos. Când în Programul partidului se vorbește de *cutezanță* ca de o însușire obligatorie a comunistului, înțeleg că termenul se referă și la spiritul revoluționar. Spirit revoluționar mortificat, lăluu, lipsit de curajul de a privi mai departe și mai sus, acomodată, inert, mulțumit, obez, blazat este un nonsens. O artă revoluționară satisfăcută, moțând leneș pe pozițiile cucerite de alții, ambuscată, toropită de eforturile trecute, încilcită în poncife și sufocată de lozinci vechi, mi se pare de neconceput. Curajul, cutezanța de a fi mereu nemulțumit de stare, dorința de a te elibera de clișee, voința de înnoire, consensul cu viitorul și nu complicitatea comodă cu trecutul, refuzul conformismului sînt, cred, caracteristicile artei revoluționare și, într-un sens mai larg, ale valorii artistice înseși. Arta teatrală, care se naște și se hrănește din dialectică, din conflict, nu se poate măsura cu aspirațiile omului contemporan, dacă rămîne cantonată în tipare desuete, dacă pastîșează sau ilustrează realitatea și nu năzuiește s-o transforme. Molière, Gogol, Cehov au făcut un teatru revoluționar, și e trist să constatăi că unii dintre confrății noștri nu-și asumă nici măcar obiectivele critice ale acestor înaintași, orizontul lor ideologic, vizio-

narismul lor, aria lor umanistă (despre calitatea scrisului nu discut). Copiind melodrama burgheză, teatrul de bulevard, comedia agreabilă a „anilor nebuni” de după primul război mondial, copiem o artă postrevoluționară, obosită, acomodată liniștii burgheze, conservatoare. Chiar și tehnica dramatică este uneori aceea a anilor douăzeci. Nu e plăcut să observi că adeseori spiritul revoluționar, înnoirile artistice, semnele viitorului vin de la scriitorii apuseni, cînd normal ar fi fost să se nască aici, în climatul nostru deschis înnoirilor. Teatrul revoluționar, are toate rațiunile să se producă aici, cu atît mai mult cu cît azi dispunem de forțe scriitoricești remarcabile și de o artă a spectacolului extraordinară. Fără curaj, fără, chiar, puțină nebunie nu se poate trece de propriile margini.

Sintem convinși că dezbaterile cu privire la artă vor încuraja și în teatrul spiritul revoluționar pe care ni-l dorim.

Plenara lărgită a Comitetului Central a pus încă o dată, în lumină, prin cuvîntul secretarului general al partidului, relația dialectică dintre spiritul revoluționar și originalitatea artistică, dintre specificul național și universalitate: „Creația literar-artistică din patria noastră trebuie să fie originală, patriotică și umanistă. Numai așa va răspunde cerințelor poporului și totodată va contribui la îmbogățirea culturii și artei universale. Nu imitația, nu uniformizarea, ci diversitatea, redarea specificului propriu al fiecărui popor înseamnă adevărata creație artistică și literară”.

Dumitru SOLOMON

Contribuții la îmbogățirea vieții spirituale a țării

Scriu aceste însemnări sub impresia profundă pe care mi-a produs-o excepționala Expunere a secretarului general al partidului, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie. Împreună cu toți membrii partidului nostru, cu toți oamenii muncii din țara noastră, consider că această Expunere încununază opera teoretică a marelui gînditor revoluționar, care conduce cu clarviziune și înțelepciune destinele partidului și ale patriei noastre, dezvoltă Programul partidului, Programul ideologic, în spiritul Congresului al IX-lea, cu noi teze și orientări, de o profundă originalitate, de o inestimabilă valoare, îmbogățînd, astfel, însuși tezaurul universal al socialismului științific.

În însemnările care urmează, solicitate de revista „Teatrul”, doresc să mă refer la un domeniu care ocupă un loc important în procesul educațional, și anume la activitatea teatrală profesionistă și de amatori, care s-a dezvoltat în județul Timiș ca un factor de o tot mai amplă putere de influențare culturală, politică.

Examinînd retrospectiv bogata activitate teatrală timișoreană, putem aprecia,

acum, în lumina celui de-al doilea Congres al educației politice și culturii socialiste, că principalele orientări trasate artei scenice românești la Congresul din iunie 1976 au fost îndeplinite, cu înaltă răspundere și cu talent, de oamenii de teatru din județul Timiș.

Educarea politică și morală, dezvoltarea dragostei față de patria socialistă și față de partidul nostru comunist; consolidarea și adîncirea sentimentelor de frăție între oamenii muncii români, germani, maghiari, sîrbi și de alte naționalități, care conviețuiesc de veacuri pe meleagurile bănățene; dezvoltarea convingerilor materialist-științifice și combaterea concepțiilor obscurantiste, mistico-religioase; dezvoltarea gîndirii estetice a maselor, a dragostei acestora pentru frumos, ca atribute de fond ale personalității umane dezvoltate multilateral; promovarea cu precădere a dramaturgiei românești clasice și contemporane, a creației dramatice pe teme de actualitate, scrise de autori români sau aparținînd naționalităților conlocuitoare; creșterea sferei de cuprindere a maselor în sălile de spectacole de la sediile tea-